

EuRoQuod

Revista Rețelei naționale de judecători-coordonatori în materia dreptului Uniunii Europene

1/2020

ianuarie-martie 2020

ISSN 2559 - 3641

Indexată în:

Central and Eastern European Online Library

WorldCat®
a trademark of OCLC, Inc.,
used with OCLC's permission

Impactul pandemiei COVID 19 asupra predării persoanelor solicitate în baza Deciziei-cadru a Consiliului 2002/584/JAI

The impact of COVID-19 pandemic on the surrender procedure under the Council Framework Decision 2002/584/JHA

Alina Petronela Moșneagu

judecător, Curtea de Apel București – Secția a II-a Penală,
Membru EuRoQuod

Abstract: *In Romania, as well as in all Member States, the judicial cooperation in criminal matters regarding the execution of the European arrest warrant and the surrender of the sought persons in the context of the COVID -19 pandemic was affected and was assessed on a case-by-case basis. Generally, the non-compliance with the surrender deadlines or the postponing of the surrender based on serious humanitarian reasons lead to the release of the sought persons without taking alternative measures in order to prevent absconding, giving the fact that there are no national legal basis to take such measures in this type of situations.*

Rezumat: *În România, la fel ca în toate celelalte state membre, realizarea cooperării judiciare internaționale în materie penală în ceea ce privește punerea în executare a mandatelor europene de arestare și predarea persoanelor solicitate în contextul evoluției epidemiei cu coronavirus COVID – 19 a prezentat dificultăți și a impus identificarea unor soluții concrete, în funcție de circumstanțele specifice fiecărui caz. În general, depășirea termenelor de predare sau amânarea predării pe motive umanitare serioase a dus la eliberarea persoanelor solicitate, fără a fi luate măsuri alternative pentru a evita riscul de fugă, întrucât luarea unor astfel de măsuri nu este prevăzută de legea internă.*

Keywords: *mandatul european de arestare, pandemia COVID -19, european arrest warrant, COVID -19 pandemic*

JEL classification: *K4, K14*

I. Introducere

II. Jurisprudența autorităților române de executare a mandatelor europene de arestare

II.a) Nerespectarea termenelor de predare

II.b) Amânarea predării

III. Scurte concluzii

I. Introduction

II. The jurisprudence of the Romanian authorities for the execution of the European arrest warrants

II.a) Non-compliance with the surrender time limits

II.b) Postponement of surrender

III. Short conclusions

I. Introducere

Având în vedere evoluția situației epidemiologice determinate de răspândirea la nivel mondial a infecției cu coronavirus COVID-19, prin raportare la declararea de către Organizația Mondială a Sănătății a epidemiei de coronavirus ca pandemie, pe teritoriul României – ca și pe teritoriul altor state membre ale Uniunii Europene – a fost instituită starea de urgență, inițial în perioada 16.03.2020-15.04.2020 prin Decretul prezidențial nr. 195/16.03.2020, această stare fiind prelungită ulterior, până la 14.05.2020 inclusiv, prin Decretul nr. 240/14.04.2020 al Președintelui României.

Contextul epidemiologic menționat a impus luarea de măsuri de către statele membre ale Uniunii Europene pentru prevenirea răspândirii la nivel național și mondial a infecției cu coronavirus COVID-19, ceea ce a presupus - printre altele - restricții privind circulația persoanelor, împrejurare ce a afectat în egală măsură și cooperarea judiciară internațională în materie penală, în special în ceea ce privește procedurile de predare în baza Deciziei-cadru 2002/584/JAI.

Potrivit documentului întocmit de către Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene cu privire la impactul COVID 19 asupra cooperării judiciare în materie penală, pe baza informațiilor furnizate de statele membre și prelucrate de către Eurojust și Rețeaua Judiciară Europeană¹, niciunul dintre statele membre nu a suspendat cu titlu general predarea persoanelor solicitate, însă în anumite cazuri a fost imposibil de realizat predarea efectivă a persoanei către statul emitent în contextul măsurilor adoptate la nivel național pentru combaterea infecției cu COVID -19, cum ar fi: anularea sau restricționarea zborurilor, impunerea de restricții vizând ofițerii care compun escorta ce trebuie să însoțească persoana solicitată, în unele state fiind necesară pentru realizarea predării existența unui rezultat negativ la testul COVID -19 efectuat persoanei solicitate, etc. Astfel, în acele situații în care, în contextul epidemiologic menționat, nu a fost posibilă predarea, autoritățile de executare din statele membre au decis să amâne predarea, invocând ca temei legal art. 23 din Decizia-cadru. Același document arată că statele membre, în general, consideră că prevederile deciziei sunt suficiente pentru a oferi soluții în contextul actual.

Art. 23 din Decizia cadru a Consiliului 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, cu denumirea marginală *Termenul pentru predarea persoanei*, prevede următoarele:

(1) *Persoana căutată este predată în cel mai scurt timp, la o dată convenită între autoritățile implicate.*

(2) *Aceasta este predată în termen de cel mult 10 zile de la data deciziei finale privind executarea mandatului european de arestare.*

(3) *În cazul în care predarea persoanei căutate în termenul prevăzut la alineatul (2) este împiedicată de un caz de forță majoră în oricare dintre statele membre, autoritatea judiciară de executare și autoritatea judiciară emitentă iau imediat legătura una cu cealaltă și convin asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de zece zile de la noua dată convenită.*

(4) *În mod excepțional, predarea poate fi suspendată temporar din motive umanitare serioase, cum ar fi existența unor motive valabile pentru a crede că aceasta ar pune în mod evident în pericol viața sau sănătatea persoanei căutate. Executarea mandatului european de arestare are loc de îndată ce aceste motive au încetat să existe. Autoritatea judiciară de executare informează de*

¹ https://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/EJN_RegistryDoc/EN/3223/108/0; documentul este actualizat la data de 15.05.2020

îndată autoritatea judiciară emitentă despre acest aspect și convine cu aceasta asupra unei noi date a predării. În acest caz, predarea are loc în termen de 10 zile de la noua dată astfel convenită.

(5) La expirarea termenelor prevăzute la alineatele (2) – (4), în cazul în care persoana se mai află în detenție, ea este pusă în libertate.

În ceea ce privește **temeiul legal concret invocat pentru amânarea predării**, nu există o abordare comună a statelor membre¹. În timp ce majoritatea invocă *forța majoră*, în temeiul art. 23 alin 3 din Decizia-cadru, altele – ținând cont de faptul că durata pandemiei este imprevizibilă – preferă să invoce *motivele umanitare serioase* la care se referă art. 23 alin. 4 din Decizia-cadru, în funcție de specificul fiecărui caz.

Diferența prezintă importanță, întrucât presupune o conduită diferită a autorităților judiciare în intervalul de timp în care este amânată predarea. În temeiul art. 23 alin. 3 din Decizia-cadru, autoritățile judiciare din ambele state (cel de executare și cel emitent) trebuie să se consulte imediat și în mod repetat cu privire la stabilirea unei noi date a predării în intervalul de timp în care se manifestă împrejurările de fapt care constituie forța majoră și au determinat amânarea predării (cel mai probabil până la sfârșitul stării de urgență instituită pe teritoriul național sau al altor măsuri restrictive luate în contextul epidemiologic). Pe de altă parte, sub imperiul art. 23 alin 4 din Decizia-cadru, autoritățile sunt inițial exonerate de această obligație a stabilirii unei noi date a predării, întrucât predarea va avea loc de îndată ce au încetat motivele care au determinat această amânare, așa încât autoritatea judiciară de executare va informa autoritatea din statul emitent imediat ce au încetat motivele care au determinat amânarea predării și abia atunci vor stabili, de comun acord, o nouă dată a predării.

Un alt aspect deosebit de important este cel al **menținerii în detenție a persoanei solicitate în cazul în care predarea acesteia este amânată până la momentul la care predarea devine posibilă**. Unele state membre au informat că în anumite situații, luând în considerare circumstanțele concrete ale cauzei, menținerea în detenție a persoanei solicitate poate deveni contrară principiului proporționalității, așa încât autoritățile judiciare din statul de executare au dispus punerea în libertate a persoanei, concomitent cu luarea de măsuri pentru a preveni riscul de fugă a persoanei solicitate, conform art. 12 din Decizia-cadru (de exemplu, obligația de a se prezenta periodic la poliție, impunerea unor restricții de circulație și/sau a unor măsuri de supraveghere, plata unei cauțiuni sau luarea măsurii arestului la domiciliu, etc.). Alte state membre nu au raportat astfel de cazuri, dar au arătat că s-ar putea ivi în viitor, subliniind importanța consultării dintre autoritățile judiciare din ambele state implicate în procedură pentru a oferi o motivație corespunzătoare și suficientă care să justifice menținerea privării de libertate².

În legislația română, la art. 113 alin. 2 și 3 din Legea nr. 302/2004 republicată, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală³ se prevăd următoarele:

(2) *Dacă din motive independente de voința autorităților române sau ale statului emitent, predarea nu se poate efectua în termenul stabilit de către Centrul de Cooperare Polițienească Internațională din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și autoritatea competentă a statului emitent, aceasta va avea loc în termen de 10 zile de la noua dată convenită.*

(3) *În cazul în care sunt depășite termenele maxime pentru predare, fără ca persoana în cauză să fie primită de către statul emitent, se va proceda la punerea în libertate a persoanei urmărite, fără*

¹ Idem

² Idem

³ Republicată în M. Of. nr. 411 din 27 mai 2019

ca acest fapt să constituie un motiv de refuz al executării unui viitor mandat european de arestare, bazat pe aceleași fapte.

De asemenea, art. 114 alin. 1 din același act normativ vizând predarea amânată prevede că dispozițiile art. 58 alin. (1) - (5) și (7) se aplică în mod corespunzător, iar potrivit art. 58 alin. 2 predarea poate fi amânată atunci când:

a) se constată, pe baza unei expertize medico-legale, că persoana extrădată suferă de o boală gravă care face imposibilă predarea imediată. În acest caz, predarea se amână până când starea de sănătate a persoanei extrădate se va ameliora;

b) persoana extrădată este gravidă sau are un copil mai mic de un an. În acest caz, predarea se amână până la încetarea cauzei care a determinat amânarea, astfel încât predarea să fie posibilă;

c) *din cauza unor împrejurări speciale, predarea imediată ar avea consecințe grave pentru persoana extrădată sau familia acesteia. În acest caz, predarea poate fi amânată cel mult 3 luni și numai o singură dată.*

II. Jurisprudența autorităților române de executare a mandatelor europene de arestare

În acest context, în jurisprudența curților de apel, ca autorități judiciare de executare, au fost identificate mai multe tipuri de soluții în ceea ce privește predarea persoanelor solicitate în perioada în care pe teritoriul României a fost instituită starea de urgență:

- a. Atunci când punerea în executare a mandatului european de arestare și predarea persoanei solicitate au fost dispuse anterior instituirii stării de urgență, dacă termenele de predare prevăzute de art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004 republicată s-au împlinit în timpul acesteia, nerespectarea termenelor a dus la punerea în libertate a persoanei solicitate;
- b. Atunci când cauzele având ca obiect punerea în executare a mandatului european de arestare s-au soluționat în timpul stării de urgență și s-a dispus amânarea predării - în baza prevederilor art. 58 alin. 2 lit. c din Legea nr. 302/2004, adică până la încetarea motivelor care au determinat amânarea predării, cu menționarea – de regulă – a unei durate maxime de 3 luni, persoanele solicitate au fost puse în libertate, urmând ca mandatele de arestare în vederea predării să fie puse în executare la data încetării motivelor care au amânat predarea.

nerespectarea termenelor de predare

non-compliance with the surrender time limits

II.a. Cu privire la **nerespectarea termenelor de predare** și consecințele pe care această împrejurare le-a avut asupra stabilirii unei noi date a predării și menținerii în detenție a persoanei solicitate, se constată că autoritățile judiciare au făcut aplicarea dispozițiilor art. 113 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 și a prevederilor art. 23 alin 5 din Decizia – cadru.

Astfel, în cazul în care s-a stabilit inițial o primă dată a predării în termen de 10 zile de la rămânerea definitivă a hotărârii prin care s-a dispus punerea în executare a mandatului european și predarea persoanei solicitate, iar această dată nu a putut fi respectată în contextul măsurilor restrictive luate în ambele state pe fondul epidemiologic cunoscut, autoritățile au stabilit o nouă dată a predării, însă nici această dată nu a putut fi respectată din aceleași motive, așa încât autoritatea judiciară română de executare a refuzat menținerea în detenție și a dispus punerea în libertate a persoanei solicitate după expirarea perioadei în care s-au fixat cele două termene pentru realizarea

predării¹, fără a se lua măsuri alternative în vederea evitării riscului de fugă și fără a se efectua demersuri pentru a se stabili o nouă dată a predării.

Refuzul menținerii în detenție a persoanei solicitate a avut la bază dispozițiile art. 113 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 republicată, care reprezintă transpunerea în dreptul intern a art. 23 alin. 5 din Decizia – cadru, și care prevăd că în cazul în care sunt depășite termenele maxime pentru predare, fără ca persoana în cauză să fie primită de către statul emitent, se va proceda la punerea în libertate a persoanei urmărite. Această orientare jurisprudențială² a fost prezentată critic de către Ministerul Justiției din România în informațiile transmise către Eurojust și Rețeaua Judiciară Europeană, însă – în opinia noastră – soluțiile dispuse de către instanțele judecătorești cu privire la refuzul menținerii în detenție sunt justificate, chiar prin raportare la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, astfel cum se va arăta în continuare.

✓ Jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

CJUE

CJEU

Prin hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 25 ianuarie 2017 în cauza C-640/15, Tomas Vilkas³, a fost explicată noțiunea de *forță majoră* întâlnită în art. 23 alin. 3 din Decizia – cadru, în contextul existenței unor diferențe între variantele lingvistice ale deciziei cadru. Astfel, reține Curtea, în timp ce versiunile în limbile greacă, franceză, italiană, portugheză, română și finlandeză ale dispoziției menționate condiționează aplicarea acestei reguli de imposibilitatea predării ca urmare a unui caz de forță majoră în unul dintre statele membre în cauză, alte versiuni lingvistice ale aceleiași dispoziții, precum cele în limbile spaniolă, cehă, daneză, germană, greacă, engleză, neerlandeză, polonă, slovacă și suedeză, se referă mai degrabă la o imposibilitate de predare ca urmare a unor împrejurări care ies de sub controlul statelor membre în cauză (punctul 46 din hotărâre). Curtea a reținut, însă, că pentru art. 23 alin. 3 din Decizia cadru noțiunea relevantă este cea de forță majoră, care „trebuie să fie înțeleasă în sensul de împrejurări străine celui care le invocă, neobișnuite și imprevizibile, ale căror consecințe nu ar fi putut să fie evitate, în pofida diligenței manifestate” (punctul 53 din hotărâre).

Totodată, Curtea a stabilit că este necesar să se considere că articolul 23 alineatul (3) din decizia-cadru trebuie interpretat în sensul că autoritățile implicate trebuie să convină asupra unei noi date a predării, în temeiul acestei dispoziții, și în cazul în care predarea persoanei căutate, în termenul de 10 zile de la o primă nouă dată a predării convenită în temeiul dispoziției menționate, este împiedicată de un caz de forță majoră (punctul 39 din hotărâre). Prin urmare, așa cum se arată și în dispozitivul hotărârii, articolul 15 alineatul (1) și articolul 23 din Decizia-cadru 2002/584, astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299, trebuie interpretate în sensul că autoritățile rămân ținute să convină asupra unei noi date a predării în cazul expirării termenelor stabilite la articolul 23 menționat.

¹ Încheierea din data de 08.04.2020 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a II-a penală în dosarul nr. 1718/2/2020, nepublicată; încheierea din data de 24.03.2020 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția I Penală în dosarul nr. 902/2/2020/a2 nepublicată.

² Refuzul menținerii în detenție la expirarea termenelor de predare a fost întâlnit nu doar în România, ci și în Franța și Spania (unde au fost raportate mai multe cazuri de punere în libertate), Germania (trei cazuri într-unul dintre statele federale), Olanda (2 cazuri), Norvegia (un caz), conform documentului intitulat Working Paper, WK 3472/2020 REV 2 întocmit de Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene, actualizat la data de 20.04.2020, transmis de Eurojust statelor membre prin intermediul membrilor Rețelei Judiciare Europene și disponibil pe <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7693-2020-REV-1/en/pdf>

³<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=187124&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3053508>

În aceeași hotărâre, la punctul 43, Curtea a mai arătat că în cazul în care autoritățile implicate convin asupra unei a doua noi date a predării în temeiul articolului 23 alineatul (3) din decizia-cadru, autoritatea judiciară de executare nu va putea să decidă menținerea în detenție a persoanei căutate, în conformitate cu articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale, decât dacă procedura de predare a fost efectuată într-un mod suficient de diligent și, prin urmare, **dacă durata detenției nu are un caracter excesiv**. Pentru a se asigura că este într-adevăr așa, autoritatea judiciară de executare va trebui să efectueze un control concret al situației în cauză, ținând seama de toate elementele pertinente (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctele 58 și 59).

În fine, la punctul 70 din hotărâre, Curtea arată că *deși legiuitorul Uniunii a precizat în mod expres, la articolul 23 alineatul (5) din decizia-cadru, că expirarea termenelor prevăzute la articolul 23 alineatele (2)-(4) din aceasta implică punerea în libertate a persoanei căutate în cazul în care ea se mai află în detenție*, acesta nu a conferit niciun alt efect expirării termenelor respective și, în special, nu a prevăzut că aceasta ar priva autoritățile implicate de posibilitatea de a conveni asupra unei noi date a predării în temeiul articolului 23 alineatul (1) din decizia-cadru sau că ar exonera statul membru de executare de obligația de a executa un mandat european de arestare (a se vedea prin analogie Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 38).

În ceea ce privește menținerea în detenție a persoanei solicitate până la predarea efectivă către statul emitent, prezintă relevanță și hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 12 februarie 2019 în cauza C – 492/18 PPU, TC¹, prin care s-a arătat că Decizia-cadru 2002/584 trebuie interpretată în sensul că se opune unei dispoziții naționale (cum este cea din litigiul principal) care prevede o obligație generală și necondiționată de punere în libertate a unei persoane căutate și arestate în temeiul unui mandat european de arestare de îndată ce a expirat termenul de 90 de zile de la arestarea sa, atunci când există un risc major de fugă al acesteia, care nu poate fi adus la un nivel acceptabil prin impunerea unor măsuri adecvate (punctul 77 din hotărâre).

Tot Curtea arată, la punctele 44 și 46 din hotărâre, că potrivit articolului 12 din respectiva decizie-cadru, autoritatea judiciară de executare decide dacă trebuie să rămână în detenție o persoană arestată pe baza unui mandat european de arestare, în conformitate cu dreptul statului membru de executare. Acest articol precizează de asemenea că **punerea provizorie în libertate a acestei persoane este posibilă în orice moment**, în conformitate cu dreptul acestui stat, cu condiția ca autoritatea competentă a acestui stat să ia orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga persoanei respective. Totodată, deși articolul 12 din Decizia-cadru 2002/584 admite, în anumite condiții, posibilitatea unei puneri provizorii în libertate a persoanei arestate în temeiul unui mandat european de arestare, nici această dispoziție și nicio altă dispoziție a acestei decizii-cadru nu prevede că, după expirarea termenelor prevăzute la articolul 17 din aceasta, autoritatea judiciară de executare ar fi obligată să procedeze la o asemenea punere provizorie în libertate sau, *a fortiori*, o punere în libertate pură și simplă a acestei persoane (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctele 45 și 46).

Pe de altă parte, însă, Curtea – la punctul 64 din hotărâre – face trimitere la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească prelungirea detenției persoanei căutate peste termenele prevăzute la articolul 17 din Decizia-cadru 2002/584 și până la predarea efectivă a acestei persoane (aceste condiții fiind expuse la punctele 57-59 din Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), adică **cu respectarea exigențelor impuse de art. 6 din Cartă**, care prevede că orice

¹<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=210710&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3053635>

persoană are dreptul la libertate și siguranță, iar interpretarea art. 6 din Carta UE trebuie să se realizeze prin raportare la art. 5 alin 1 din CEDO ca prag minim de protecție (punctul 57 din hotărâre¹).

Este de amintit aici că prin Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU)², Curtea a stabilit că articolul 12 din decizia-cadru menționată coroborat cu articolul 17 din aceasta și în lumina articolului 6 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că nu se opune, într-o astfel de situație, menținerii în detenție a persoanei căutate, în conformitate cu dreptul statului membru de executare, chiar dacă durata totală a detenției acestei persoane depășește respectivele termene, **cu condiția ca această durată să nu aibă un caracter excesiv în raport cu caracteristicile procedurii** urmate în cauza principală, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere. **Dacă autoritatea judiciară de executare decide să pună capăt detenției persoanei menționate, această autoritate este obligată să ia, împreună cu punerea provizorie în libertate a acesteia, orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga acesteia și să se asigure că condițiile materiale necesare în vederea predării sale efective rămân întrunite câtă vreme nu s-a adoptat nicio decizie definitivă privind executarea mandatului european de arestare.**

Practic, deși Curtea de Justiție a Uniunii Europene admite existența dispoziției art. 23 alin. 5 din Decizia – cadru, care prevede că la expirarea termenelor prevăzute la alineatele 2-4 din același articol, în cazul în care persoana căutată se află în detenție, ea este pusă în libertate, **interpretarea deciziei – cadru de către Curte, prin hotărârile amintite, are la bază faptul că decizia-cadru vizează**, prin introducerea unui nou sistem simplificat și mai eficient de predare a persoanelor condamnate sau bănuite că au încălcat legea penală, **să faciliteze și să accelereze cooperarea judiciară** în scopul de a contribui la realizarea obiectivului atribuit Uniunii de a deveni un spațiu de libertate, securitate și justiție, întemeindu-se pe gradul ridicat de încredere care trebuie să existe între statele membre. Astfel, așa cum s-a arătat în hotărârea din cauza C-640/15, Tomas Vilkas, punctele 37 și 38, interpretarea art. 23 alin. 3 din decizia cadru nu trebuie să limiteze eficiența procedurilor prevăzute de decizia-cadru și nici nu trebuie să determine punerea în libertate a persoanei căutate în situații în care prelungirea duratei detenției acesteia din urmă nu își are originea într-o lipsă de diligență a autorității de executare și în care durata totală a detenției respectivei persoane nu prezintă un caracter excesiv, având în vedere în special eventuala contribuție a persoanei amintite la întârzierea procedurii, pedeapsa la care se expune aceeași persoană și existența, dacă este cazul, a unui risc de fugă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punctul 59).

Așadar, prin raportare la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, în situația reglementată de art. 23 alin. 3 din Decizia cadru, respectiv art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004, atunci când nu pot fi respectate termenele de predare:

- subzistă obligația autorităților din cele două state membre de stabilire a unei noi date a predării;
- menținerea în detenție a persoanei după soluționarea definitivă a cauzei având ca obiect punerea în executare a mandatului european și până la predarea efectivă către statul emitent trebuie să se realizeze în acord cu dispozițiile art. 1 alin. 3 din Decizia – cadru ³ și

¹ Sunt menționate în acest sens Hotărârea din 15 martie 2017, Al Chodor, C-528/15, EU:C:2017:213, punctul 37, precum și Hotărârea din 14 septembrie 2017, K, C-18/16, EU:C:2017:680, punctul 50, precum și jurisprudența citată;

²<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165908&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3061217>;

³ La punctul 53 din Hotărârea Curții în cauza C -237/15 PPU, Francis Lanigan, se arată că articolul 1 alineatul (3) din decizia-cadru amintește expres că aceasta nu poate avea ca efect modificarea obligației de respectare a drepturilor fundamentale și a principiilor juridice fundamentale, astfel cum sunt acestea consacrate la articolul 6 UE și reflectate în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii

ale art. 6 din Carta UE, prin efectuarea unui examen concret al proporționalității, conform criteriilor stabilite în Hotărârea din 16 iulie 2015, Lanigan (C-237/15 PPU), astfel încât durata detenției să nu aibă un caracter excesiv, prin raportare la art. 5 alin. 1 din CEDO și a jurisprudenței Curții de la Strasbourg în materie;

- în cazul în care se dispune punerea în libertate a persoanei, autoritatea competentă a acestui stat trebuie să ia orice măsură pe care o va considera necesară pentru a evita fuga persoanei respective.

✓ Dreptul intern și jurisprudența națională

Autoritățile judiciare române de executare au refuzat menținerea în detenție a persoanei solicitate la expirarea termenelor prevăzute de art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004, invocând în acest sens prevederile art. 113 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 republicată (ce corespund dispozițiilor art. 23 alin. 5 din Decizia - cadru), apreciind că nu există temei legal pentru menținerea măsurii preventive față de persoana solicitată pentru motivul

că predarea nu s-a putut realiza în perioada în care s-a dispus măsura arestării preventive. S-a observat, de asemenea, că prevederile art. 104 alin. 10 din Legea nr. 302/2004 republicată, care se referă la posibilitatea menținerii unei măsuri preventive dispuse față de persoana solicitată pe o perioadă de 180 de zile în cursul judecării cererii de punere în executare a unui mandat european de arestare și nu în perioada predării după ce s-a pronunțat o hotărâre definitivă, prin care s-a încuviințat executarea unui mandat european¹.

De altfel, această orientare jurisprudențială a fost întâlnită și în alte state membre, cum ar fi Franța și Spania, acest ultim stat membru arătând că autoritățile judiciare au procedat în acest mod tocmai prin raportare la jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene consacrată în cauzele Vilkas (C-640/15), Lanigan (C-237/15) și TC (C-492/18)². Diferența rezidă, însă, în faptul că autoritățile judiciare române au apreciat că nu există un temei legal pentru menținerea în detenție a persoanei la expirarea termenelor prevăzute de art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004, așa încât nu au ajuns la etapa analizei proporționalității privării de libertate în raport de scopul urmărit, pentru a face aplicarea criteriilor stabilite în hotărârea din cauza Lanigan (C-237/15).

În același timp, se mai observă că potrivit dreptului nostru intern nu este posibilă luarea de măsuri alternative odată cu punerea în libertate a persoanei pentru nerespectarea termenelor de predare, cum este cazul în alte state membre, care – potrivit informațiilor furnizate Eurojust și Rețelei Judiciare Europene³ – au impus persoanelor solicitate obligația de a se prezenta periodic la poliție, le-au impus restricții de circulație și/sau măsuri de supraveghere, plata unei cauțiuni, reținerea pașaportului, indicarea unor date de contact pe teritoriul statului membru de executare, plasarea în arest la domiciliu, etc. Prin urmare, în absența unor prevederi legale interne, autoritățile judiciare de executare române nu pot impune astfel de măsuri alternative pentru a preveni riscul de fugă și pentru a se asigura că ulterior predarea va avea loc în condiții optime.

dreptul intern și
jurisprudența națională
domestic law and
national case law

Europene (denumită în continuare „Carta”), obligație care, în plus, privește toate statele membre, în special statul membru emitent și pe cel de executare (a se vedea în acest sens Hotărârea F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punctele 40 și 41).

¹ Încheierea din data de 24.03.2020 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția I Penală în dosarul nr. 902/2/2020/a2 nepublicată.

² Working Paper, WK 3472/2020 REV 2, document întocmit de Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene, actualizat la data de 20.04.2020, transmis de Eurojust statelor membre prin intermediul membrilor Rețelei Judiciare Europene și disponibil pe <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7693-2020-REV-1/en/pdf>

³ Idem

Totodată, potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, punerea în libertate a persoanei solicitate nu exonerează statele membre implicate în procedura predării de obligația stabilirii unei noi date a predării. În România, conform dispozițiilor art. 113 alin. 1 din Legea nr. 302/2004 republicată predarea se realizează de Centrul de Cooperare Polițienească Internațională din cadrul Inspectoratului General al Poliției Române, cu sprijinul unității de poliție pe raza căreia se află locul de detenție, iar Biroul SIRENE este structura având atribuția de a asigura organizarea și desfășurarea misiunilor de predare/preluare sau extrădare a persoanelor arestate, în baza mandatului european de arestare/cererii de extrădare pentru spațiul Schengen ulterior realizării unui rezultat pozitiv în colaborare cu autoritățile naționale competente, atribuție prevăzută în art. 23 lit. h) din Legea nr. 141/2010 privind înființarea, organizarea și funcționarea Sistemului Informatic Național de Semnalări și participarea României la Sistemul de Informații Schengen¹. În practică, însă, din câte cunoaștem, această obligație nu a fost respectată, întrucât nu a avut loc stabilirea unei noi date a predării după punerea în libertate a persoanei solicitate în temeiul art. 113 alin. 3 din Legea nr. 302/2004.

De asemenea, conform jurisprudenței constante a instanței supreme, predarea persoanei solicitate nu poate avea loc decât în stare de detenție, așa încât nu se pot lua față de aceasta - în raport de cadrul legislativ actual - măsuri alternative care să asigure predarea acesteia către statul emitent.

Astfel, arestarea în vederea predării, prevăzută de dispozițiile art. 104 alin. (8) din Legea nr. 302/2004, republicată, este o măsură distinctă de cea luată pe parcursul soluționării cererii de punere în executare a mandatului european de arestare și până la momentul rămânerii definitive a hotărârii când se dispune potrivit art. 104 alin. (11) din aceeași lege. În această din urmă ipoteză, temeiul privării de libertate este dat de însăși soluția dispusă, respectiv cea de admitere a sesizării privind punerea în executare a mandatului european de arestare. Predarea, ca o consecință directă a admiterii sesizării privind punerea în executare a mandatului european de arestare, presupune implicit privarea de libertate a persoanei solicitate, căci numai astfel organele de poliție însărcinate cu executarea hotărârii definitive de extrădare pot proceda la reținerea și remiterea acesteia către autoritățile judiciare ale statului solicitant. Instanța supremă a arătat că, din analiza dispozițiilor Legii nr. 302/2004 republicată, privind cooperarea judiciară internațională în materie penală rezultă, fără echivoc, că predarea persoanei solicitate nu se poate dispune decât dacă aceasta se află sub puterea unui mandat de arestare în vederea predării, pe care organele de poliție să-l pună în executare².

amânarea predării
postponement of
surrender

II.b. În ceea ce privește **amânarea predării până la încetarea motivelor care au determinat această amânare**, se constată că au fost invocate în jurisprudență prevederile **art. 58 alin. 2 lit. c din Legea nr. 302/2004 republicată**, în cele mai multe dintre cazuri dispunându-se amânarea predării până la încetarea motivelor care au determinat amânarea predării, dar nu mai mult de 3 luni³.

¹ A se vedea în acest sens și decizia nr. 1436/08.04.2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, disponibilă la adresa <https://www.scj.ro/1093/Detalii> jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=83841

² Decizia nr. 312/10.06.2019 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, disponibilă la adresa <https://www.scj.ro/1093/Detalii> jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=id&customQuery%5B0%5D.Value=151429

³ Sentința penală nr. 68/F/11.04.2020 a Curții de Apel București – Secția a II-a Penală pronunțată în dosarul nr. 1762/2/2020, nepublicată; sentința penală nr. 61/F/26.03.2020 a Curții de Apel București – Secția a II-a Penală pronunțată în dosarul nr. 1388/2/2020, nepublicată; sentința penală nr. 57/F/18.03.2020 a Curții de Apel București – Secția a II-a Penală pronunțată în dosarul nr. 1332/2/2020, nepublicată; pentru amânarea predării fără a se stabili o limită de timp, întrucât durata epidemiei este imprezvizibilă - sentința penală nr. 60/F/19.03.2020 a Curții de Apel București – Secția a II-a Penală pronunțată în dosarul nr. 389/2/2020, nepublicată.

Împrejurările de fapt invocate de către autoritățile judiciare au vizat faptul că în majoritatea statelor europene, inclusiv în statul membru emitent, există ample restricții de deplasare cauzate de epidemia de coronavirus Covid-19. În acest sens, s-a reținut că pe teritoriul României este în vigoare Hotărârea nr. 24/14.05.2020 a Comitetului național pentru Situații de Urgență privind aprobarea instituirii stării de alertă la nivel național și a măsurilor de prevenire și control al infecțiilor, în contextul situației epidemiologice generate de virusul SARS-CoV-2 (publicată în Monitorul Oficial nr. 395 din data de 15 mai 2020) care, la art. 10 alin.1, a stabilit că se prelungește măsura suspendării zborurilor efectuate de operatorii economici din aviație spre Austria, Belgia, Confederația Elvețiană, Franța, Germania, Iran, Italia, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Regatul Țărilor de Jos, Spania, Statele Unite ale Americii, Turcia și Iran, și din aceste țări către România pentru toate aeroporturile din România, pentru o anumită perioadă, cu relevanță pentru data predării persoanei solicitate. Drept urmare, având în vedere starea excepțională anterior descrisă, instanțele de judecată au constatat că aceasta constituie o împrejurare specială, potrivit art. 58 alin.2 lit. c din Legea nr. 302/2004 republicată, așa încât predarea imediată a persoanei solicitate ar putea avea consecințe grave pentru sănătatea acestuia și ar fi în același timp imposibilă în raport de măsurile luate de statele implicate în procedură (în speță, român și francez¹).

Se observă, așadar, că deși sunt invocate prevederile art. 58 alin. 2 lit. c din Legea nr. 302/2004 republicată (care reprezintă transpunerea în dreptul intern a prevederilor art. 23 alin. 4 din Decizia-cadru), autoritatea judiciară română face referire nu doar la elementele care s-ar circumscrie acestui text de lege, ci și la contextul epidemiologic actual, care corespunde, în mod indubitabil, noțiunii de *forță majoră* la care se referă art. 23 alin. 3 din Decizia – cadru și care constituie, totodată, *motive independente de voința autorităților române și ale statului emitent* ce împiedică efectuarea predării în termenul de 10 zile, la care fac referire dispozițiile art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004 republicată.

Totodată, deși în art. 23 alin. 4 din Decizia-cadru nu este prevăzut un termen limită pentru care să se amâne predarea în temeiul unor motive umanitare serioase (ci se precizează doar că executarea mandatului european de arestare are loc de îndată ce aceste motive au încetat să existe), **în art. 58 alin. 2 lit. c din Legea nr. 302/2004 republicată se prevede un termen maxim de 3 luni**, așa încât autoritățile judiciare române l-au menționat în hotărârile prin care au dispus amânarea predării, cu toate că durata contextului epidemiologic actual și a măsurilor restrictive privind circulația persoanelor nu este, încă, previzibilă.

În legislația altor state membre dispozițiile art. 23 alin. 4 din Decizia – cadru sunt preluate identic/similar, nefiind impus un anumit termen limită (cum este cazul Ungariei, de exemplu), însă atâta timp cât în legislația română este impus acest termen, apreciez că instanțele de judecată au procedat în mod legal. În cazul în care contextul epidemiologic se va prelungi și va determina o imposibilitate a predării dincolo de termenul limită de 3 luni pentru care s-a dispus amânarea predării, apreciez că această împrejurare poate fi considerată o împiedicare la executarea dispoziției de predare, potrivit art. 598 alin. 1 lit. c teza a II-a Cod de procedură penală, care poate fi invocată pe calea unei contestații la executare, formulată fie din oficiu, prin Biroul Executării Penale al curții de apel care a dispus amânarea predării, fie de către Biroul Sirene, ca structură având atribuția de a organiza misiunile de predare a persoanelor solicitate, interpretare, de altfel, consacrată încă din anul 2011 în jurisprudența instanței supreme².

¹ Sentința penală nr. 85/F/27.05.2020 a Curții de Apel București – Secția a II-a Penală pronunțată în dosarul nr. 2364/2/2020, nepublicată

² Decizia nr. 1436/08.04.2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, precit.

Ceea ce se observă în urma examenului jurisprudențial, cel puțin la nivelul Curții de Apel București, este faptul că autoritățile judiciare nu au apelat la dispozițiile art. 113 alin. 2 din Legea nr. 302/2004 republicată, preferându-le pe cele de la art. 58 alin. 2 lit. c din același act normativ.

Referitor la menținerea în detenție a persoanei solicitate cu privire la care s-a dispus amânarea predării, se observă că în toate cazurile s-a dispus punerea în libertate a acesteia, fără luarea de măsuri alternative (măsuri de supraveghere, reținerea pașaportului, etc.), întrucât legislația internă nu prevede această posibilitate.

Astfel, abia la data încetării motivelor care au determinat amânarea predării se procedează la punerea în executare a mandatului de arestare în vederea predării (conform art. 109 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 republicată), deși mandatul de arestare este emis la data rămânerii definitive a hotărârii prin care s-a dispus punerea în executare a mandatului european de arestare (conform art. 104 alin. 13 din Legea nr. 302/2004 republicată)¹.

Până la încetarea motivelor care au determinat amânarea predării, persoana solicitată nu este supusă, însă, niciunei restricții, măsuri de supraveghere sau măsuri preventive restrictive sau privative de libertate, întrucât nu există prevederi legale care să permită luarea unor astfel de măsuri. De altfel, autoritățile judiciare române au și sesizat Curtea Constituțională în acest sens, formulând o excepție de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 107 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală². Curtea Constituțională a reținut că ceea ce se critică de către autorul excepției – în speță Curtea de Apel Timișoara - este soluția legislativă ce se regăsește la art. 107 alin. (3) din lege, în accepțiunea căruia mandatul european de arestare nu este pus în executare până ce nu încetează motivele amânării predării, iar pe această perioadă de timp persoana este pusă în libertate fără nicio restricție. Instanța de contencios constituțional, însă, a respins excepția de neconstituționalitate ca fiind inadmisibilă, întrucât critica de neconstituționalitate se referă la o omisiune legislativă, care, în principiu, nu poate face obiectul controlului de constituționalitate. Complinirea acesteia este o competență a Parlamentului, și nu a Curții Constituționale³.

III. Scurte concluzii

În România, la fel ca în toate celelalte state membre, realizarea cooperării judiciare internaționale în materie penală în ceea ce privește punerea în executare a mandatelor europene de arestare și a predarea persoanelor solicitate în contextul evoluției epidemiei cu coronavirus COVID – 19 a prezentat dificultăți și a impus identificarea unor soluții concrete, în funcție de circumstanțele specifice fiecărui caz și în raport de legislația internă aplicabilă.

¹ Art. 109 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 republicată prevede următoarele: *În cazul în care predarea persoanei solicitate a fost amânată, indiferent dacă, la momentul pronunțării hotărârii, aceasta se află ori nu se află sub puterea unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei închisorii emis de autoritățile judiciare române, mandatul de arestare prevăzut la art. 104 alin. (13) este pus în executare la data încetării motivelor care au justificat amânarea;*

² Art. 107 alin 3 din legea nr. 302/2004, în forma în vigoare la acel moment, prevedea următoarele: *În cazul în care predarea persoanei solicitate a fost amânată, indiferent dacă, la momentul pronunțării hotărârii, aceasta se află ori nu se află sub puterea unui mandat de arestare preventivă sau de executare a pedepsei închisorii emis de autoritățile judiciare române, mandatul de arestare prevăzut la art. 103 alin. (13) este pus în executare la data încetării motivelor care au justificat amânarea.* După republicarea legii, textul a primit o nouă numerotare, fiind actualmente art. 109 alin. 3.

³ Decizia nr. 451 din 22 iunie 2017 a Curții Constituționale referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 107 alin. (3) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, publicată în M. Of. Nr. 426 din 2 august 2017.

Pe de altă parte, însă, se observă că deși jurisprudența autorităților române de refuz al menținerii în detenție a fost întâlnită și în practica altor state membre, diferența fundamentală rezidă în imposibilitatea luării de măsuri alternative față de persoana solicitată, pusă în libertate, fie care urmare a depășirii termenelor de predare, conform art. 113 alin. 3 din Legea nr. 302/2004 republicată, fie ca urmare a amânării predării în baza dispozițiilor art. 58 alin. 2 lit. c din același act normativ, așa încât se impune modificarea prevederilor Legii nr. 302/2004 astfel încât să permită autorităților judiciare de executare să poată lua măsuri care să preîntâmpine riscul de fugă a persoanei solicitate.

Totodată, se constată că nu a fost respectată obligația de stabilire a unei noi date a predării, chiar în contextul depășirii termenelor prevăzute de art. 113 lin. 2 din Legea nr. 302/2004 republicată și art. 23 alin. 3 din Decizia – cadru, o astfel de practică fiind contrară jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene.